

de democratische school

Driemaandelijks tijdschrift van de Oproep voor een democratische school (Ovds) • N°66, juni 2016 • 3 euro

Maak werk van echte onderwijshervorming!

DOSSIER

EDITORIAAL

PEDAGOGIE: HET PACTE D'EXCELLENCE

BELGIË: DUAAL LEREN

BELGIË: NIEUW INSCHRIJVINGSDECREET

3

2

8

18

21

INHOUD

OPROEP VOOR EEN
DEMOCRATISCHE
SCHOOL

Editoriaal

Vrijwilligerslaan 103 bus 6
1160 brussel
tel.: +32 (0)2 735 21 29
e-mail:
ovds@democratischeschool.org
web:
www.democratischeschool.org

Driemaandelijks tijdschrift van de
Oproep voor een Democratische
School (Ovds).

Redactie: Nico Hirtt, Jean-Pierre
Kerckhofs, Philippe Schmetz,
Tino Delabie, Peter De Koning,
Jeroen Permentier.
Lay-out: Jean-Marie Gilson

Abonnementen

Gewoon abonnement: 12 euro
Abonnement + lidmaatschap:
15 euro
(volgens uw financiële middelen).

Betalingswijze

storten op rekening nr.
BE42 0000 5722 5754
van Ovds
of met gekruiste chèque in EUR
op het adres van Ovds

Artikels

De artikels of de voorstellen van
artikels moeten per e-mail worden
opgestuurd, bij voorkeur in RTF
formaat of MS-Word (Mac of Pc)
of Claris Works. De redactie houdt
zich het recht voor de artikels in
te korten, kleine correcties aan te
brengen en de (tussen) titels te
wijzigen.

Recht op Kopiëren

De gepubliceerde teksten
mogen op om het even welke
wijze vrij worden verspreid en
vermenigvuldigd. Wij vragen wel
om de bron te vermelden en aan
te geven hoe de lezer Ovds kan
bereiken (adres, telefoon of e-mail
vermelden).

Gelieve ons een exemplaar op
te sturen van elke publicatie die
artikels van De democratische
school overneemt.

Soms gaat het snel. Ineens is daar minister Crevits met een door de Vlaamse Regering goedgekeurde tekst over de modernisering van het secundair onderwijs. Dan loopt een nummer van De Democratische School al eens een paar dagen vertraging op.

In dit nummer willen we je natuurlijk onze inschatting van de modernisering niet onthouden. We geven je ons eigen standpunt, maar ook dat van Ides Nicaise, specialist in onderzoek naar onderwijssegregatie, en een medestander in onze strijd voor een echte democratische school.

Ook in Franstalig België werken ze aan een vernieuwing van het secundair onderwijs. Het 'Pacte d'Excellence' leverde een visietekst op, die wij toetsten aan ons eigen 10-puntenprogramma. Het is een oefening die ook voor de Vlaamse lezer interessant te volgen is. Je merkt dat sommige van onze ideeën ingang vinden in brede onderwijskringen, maar ook dat er nog een lange strijd te voeren is.

Terug in Vlaanderen buigen we ons over het duaal leren. Een verrijking van het onderwijsaanbod? Of een opvoering van de concurrentie tussen leerlingen om een mooie stageplaats?

In Antwerpen wil de schepen van onderwijs een ander inschrijvingsbeleid, waarbij de verwezenlijkingen inzake sociale mix van de afgelopen jaren op de helling komen te staan. Wij overlopen sterktes en zwaktes van het huidige inschrijvingsbeleid, en stellen ons eigen alternatief voor, dat aan elke leerling een plaats garandeert in een nabije school met een gezonde en boeiende sociale mix.

Niet het meest optimistische nummer van De Democratische School dus. Gelukkig is de vakantie nabij. En gelukkig zijn er nog de mooie illustraties van Ikram Mouhadouch Ibarghouzan.

DOSSIER

Hervorming secundair onderwijs

*Auteur:
Peter De Koning
Ides Nicaise*

.....
**Maak werk van echte
onderwijshervorming!**

.....
Deze hervorming is geen vooruitgang
.....

Maak werk van echte onderwijshervorming!

Auteur: Peter De Koning

Het is geen toeval dat minister Crevits niet langer van een hervorming van het secundair spreekt, maar van een modernisering. Wat vorige week is overeengekomen binnen de Vlaamse regering, is slechts een flauwe afdruk van het al afgezwakte masterplan van de vorige regering.

In de eerste plaats dit: onze reactie baseert zich op de (onvolledige) wervende persmededeling en op een aanvullende presentatie, beide terugvonden op de website van minister Crevits. De complete nota is op dit moment immers nog niet beschikbaar.

In een vorig artikel legde ik uit waarom een hervorming van het secundair echt wel nodig is. Er zijn goeie redenen te over om het secundair te hervormen, dringende redenen zelfs. Helaas zal de modernisering die minister Crevits nu voorstelt deze redenen niet wegnemen. Ook aan de belangrijkste grond voor een hervorming, de vroegtijdige studiekeuze, wordt niet geraakt.

Keuze-uren

Er komt geen brede eerste graad. De A-stroom en de B-stroom blijven bestaan. Onder het motto “versterken, verdiepen & verkennen” krijgen leerlingen in het eerste jaar 5 en in het tweede jaar 7 keuze-uren. Aangezien deze keuze-uren (verplicht) kunnen worden ingevuld door remediëring, en het aantal uren algemene vorming in het tweede jaar wordt uitgebreid, spreekt men van versterking. Maar deze keuze-uren kunnen ook worden aangewend voor “verdieping of voor de verkenning van een aantal vakken.” Dit alles in het teken van “een sterkere schoolloopbaan zodat meer leerlingen een kwalificatie halen”.

Een positief punt is, op het eerste zicht, dat leerlingen de basisoptie voor het secundair pas zullen moeten kiezen in het tweede jaar (in plaats van het eerste nu). In principe wordt de studiekeuze dus met een jaar uitgesteld. Maar zoals het er nu uitziet kunnen scholen de 5 keuze-uren in het eerste jaar vrij invullen. In het basisonderwijs zullen er bovendien proeftuinen differentiatie worden ingericht vanaf het vijfde leerjaar.

Het is begrijpelijk dat Groen-parlementslid Elisabeth Meuleman vreest dat in deze context kinderen en ouders nog sneller dan nu het geval is een studiekeuze zullen maken. Uiteindelijk wordt de studiekeuze dan niet opgeschoven naar 14 jaar, wat het initiële uitgangspunt van de hervorming was, maar de facto vervroegd. De hoop dat deze nieuwe benadering het zittenblijven en de schooluitval zal terugdringen, lijkt ons bovendien voorbarig en ongegrond.

Scholen kiezen zelf of ze hervormen

In de tweede en de derde graad komen er 8 studiedomeinen in plaats van 29 studiegebieden. De onderwijsvormen ASO, TSO, KSO, BSO en BuSO blijven bestaan. Het aanbod wordt herschikt in functie van de finaliteit: doorstroom, dubbele finaliteit of gericht op de arbeidsmarkt. Elke richting wordt tevens in een domein (of in 2 domeinen) geplaatst. Scholen kunnen zich organiseren volgens domein of finaliteit, of ze kunnen een tussenvorm aannemen. Ze kunnen ook alles bij het oude laten. Vrijheid, blijheid dus.

Voor domeinscholen (of campusscholen, wat volgens de tekst een synoniem is), heeft Crevits financiële stimuli in petto. Wat is een domeinschool alweer? “Dat zijn scholen die respectievelijk binnen één of meerdere domeinen een samenhangend geheel van studierichtingen aanbieden op verschillende abstractieniveaus.” Merkwaardig is alvast dat we in de voorgestelde domeinenstructuur geen apart domein aantreffen voor talen. De matrix van studiedomeinen zal het voorwerp zijn van overleg met de onderwijskoepels.

Competitie zal heviger worden

Niet moeilijk dat Lieven Boeve van de katholieke koepel vooral blij is dat de Vlaamse regering de vrijheid van onderwijs erkent. Zowat alles blijft mogelijk en de inrichtende machten spelen een bepalende

rol. Dit is meteen ook het zwakke punt van dit deel van de modernisering. Ons onderwijslandschap, dat al redelijk complex is, zal nog verder versnipperd of verkaveld worden.

De competitie tussen onderwijsnetten, onderwijsvormen en scholen onderling, die zo kenmerkend is voor ons onderwijssysteem, zal nog worden verhevigd door de uitbreiding met domein- en andere scholen. We evolueren naar een gefragmenteerde en onoverzichtelijke onderwijsstructuur, die moeilijk te sturen zal zijn en die de sociale ongelijkheid verder in de hand zal werken.

Eliteonderwijs bestendig

Het mag niet verbazen dat de ongelijkheid in het onderwijs niet hoog op de agenda van de Vlaamse regering staat. Dit is de eerste regering sinds lang die in haar regeerakkoord met geen woord repte over de sociale ongelijkheid in het onderwijs, maar wel de intentie had om de middelen voor het gelijkekansenbeleid evenredig over alle scholen te verdelen. In het bijzonder NVA heeft zich opgeworpen als de verdediger van het eliteonderwijs en de “vrije keuze”.

Nochtans is de kritiek op de ongelijkheid in het onderwijs wetenschappelijk onderbouwd en krijgt hij hoe langer hoe meer weerklank in de academische wereld. In een interview met Humo (nr. 3950, p. 55) antwoordde UA-rector Herman Van Goethem op de vraag waarom er zo weinig kinderen uit zwakkere milieus naar de universiteit doorstromen: “Het begint al in het lager onderwijs, en daarna bij de waterval van het secundair onderwijs tussen ASO, TSO en BSO.

Die verdeling bestendigt een elite die het zeer goed doet in internationale testen, maar leidt ook tot de vaststelling dat nergens in Europa de kloof tussen de beter en de minder presterenden zo groot is als bij ons.” Dit zouden wij niet beter hebben kunnen verwoorden.

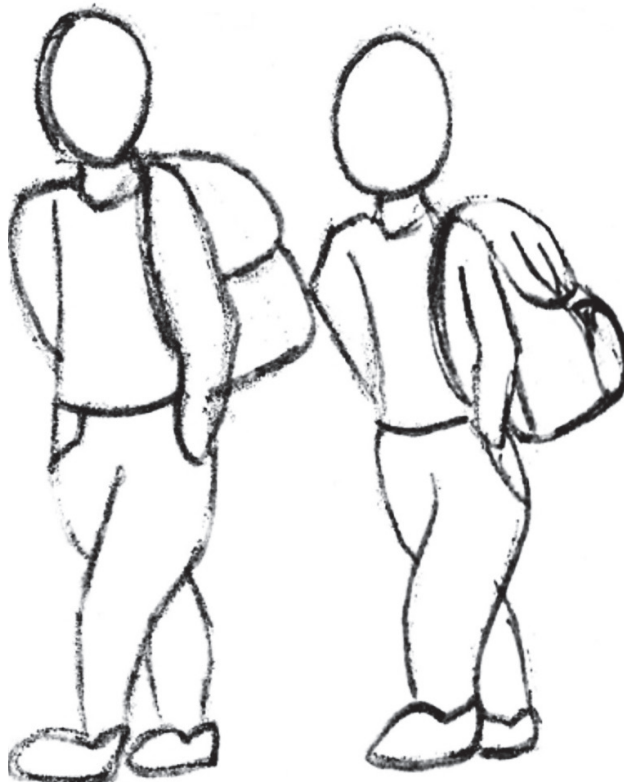
Desondanks blijft het beleid blind en doof voor deze visie. Integendeel, sinds haar aantreden kiest deze regering ervoor om de bestaande ongelijkheid in het onderwijs nog te versterken. In haar motivatie voor de modernisering mag minister Crevits dan wel proforma verwijzen naar de ongelijkheid, in haar plan gaat ze er compleet aan voorbij.

Werken aan echte hervorming

Onze conclusie: laat ons werk maken van een echte hervorming van het secundair onderwijs. We blijven daarbij heel voorzichtig, omdat we weten dat de omstandigheden daarvoor niet gunstig zijn. Aangezien de verschillen aan het einde van de lagere school te groot zijn, is het onmogelijk om op korte termijn een brede eerste (of tweede graad) in te voeren.

Tegelijkertijd vinden wij dat de huidige segregatie, die begint met het scheiden van sterke en zwakke leerlingen in een A- en een B-stroom, onaanvaardbaar is. Wij pleiten voor een geleidelijke, progressieve invoering van een brede eerste graad, met als eerste stap het beperken van de lagereschoolklasjes tot 15 leerlingen.

Deze hervorming is geen vooruitgang

Auteur: Ides Nicaise

Er dreigen - misschien nog méér dan nu - veel leerlingen verkeerd georiënteerd te worden door de onderwijshervorming die de Vlaamse regering zaterdagochtend aankondigde, vreest onderwijsdeskundige Ides Nicaise.

Wat velen met hun ellebogen aanvoelden, wordt bevestigd: de hervorming van het secundair onderwijs die uit de politieke pijplijn komt, is erg verschillend van wat onderwijskundigen acht jaar geleden hebben bepleit. Een vooruitgang kan je het niet echt noemen.

De belangrijkste aanleiding voor de hervorming van het secundair was de pijnlijke vaststelling dat het Vlaamse onderwijs tot de meer inegalitaire systemen in het rijke Westen behoort. Wetenschappers zijn het roerend eens dat dit ligt aan het watervalstelsel (met ongelijke niveaus tussen ASO, TSO en BSO) en aan een te vroege oriëntering van leerlingen. In de meeste ontwikkelde landen gebeurt de oriëntering pas op 16 jaar; bij ons is dat de facto al op 12 jaar (de instap in het secundair onderwijs). Met de hervorming wordt dat in principe 13 jaar (het tweede jaar). Het lijkt een (kleine) stap in de goede richting, maar je moet ook rekening houden met de andere aspecten van de hervorming.

In het huidige systeem zijn er nog heel wat studierichtingen met een 'dubbele finaliteit': aan het einde van het secundair onderwijs kan je dan nog kiezen: ofwel voor een vervolgopleiding in het hoger onderwijs, ofwel voor een overstap naar de arbeidsmarkt. Studierichtingen met een dubbele finaliteit zijn essentieel om nog zoveel mogelijk deuren open te houden na het secundair onderwijs.

Met de hervorming wordt er een sterkere scheiding aangekondigd tussen studierichtingen die gericht zijn op doorstroming naar het hoger onderwijs enerzijds, en richtingen die uitmonden in de arbeidsmarkt anderzijds. Dat onderscheid naar finaliteit zou al duidelijk ingebouwd worden in de tweede graad (3e leerjaar), met andere woorden: in volle puberteit zouden al doorslaggevende keuzen moeten gemaakt worden over de verdere toekomst van jongeren, terwijl ze op die leeftijd zelf nauwelijks iets van de volwassen wereld hebben gezien en zelfs hun eigen talenten nog niet hebben kunnen ontdekken.

Er zullen dus - misschien nog méér dan nu - veel leerlingen verkeerd georiënteerd worden. Het gevolg is frustratie, demotivatie, onderpresteren, vroegtijdig afhaken en een afkeer van onderwijs. Recent onderzoek toont zelfs aan dat die vroegtijdige stratificatie in het onderwijs leidt tot minder democratische attitudes bij jongeren. Inderdaad: je vormt jongeren niet tot democratisch burgerschap in een ondemocratisch onderwijssysteem.

Waarom heeft de Vlaamse Regering dan deze averechtse keuze gemaakt? Vooral om efficiëntieredenen: in de voorbije jaren stelde het ministerie vast dat de 'dubbele finaliteit' van heel wat huidige studierichtingen geen succes was: noch de slaagcijfers in het hoger onderwijs, noch de aansluitingen op werk bleken bevredigend.

Die diagnose willen we niet betwisten, maar wel de conclusie die de regering daaruit trok: wat niet goed werkt wordt weggesnoeid, zonder dat de oorzaak van het probleem wordt weggewerkt. En die oorzaak is... de afwezigheid van een brede en sterke eerste graad, die aan elke jongere alle nodige basiscompetenties moet verzekeren om later nog alle richtingen uit te kunnen. De curriculumhervorming dreigt dus - alweer - een gemakkelijksoplossing te worden. De echte oplossing was een investering in de diepte.

Ten slotte is het behoud van het oude en het hervormde stelsel naast elkaar een slecht compromis. Velen zullen zich herinneren dat de vorige hervorming (in de jaren '70) onder andere op diezelfde halfslachtigheid is vastgelopen. Conservatieve scholen zullen zich blijven profileren, ofwel met een (pseudo-) elitair aanbod van sterke ASO- en/of TSO-richtingen, gericht op de kinderen uit sociaal sterkere milieus, ofwel als TSO-BSO-scholen voor de (sociaal) zwakkere leerlingen. Zij zullen de sociale segregatie in

stand houden, met negatieve neveneffecten op de omringende domeinscholen die de hervorming wél ten gronde willen doorvoeren met een breed palet aan studierichtingen. Tegelijk zullen die conservatieve scholen de studieoriëntering van leerlingen de facto op 12 jaar behouden, omdat hun eerste graad enkel zal afgestemd blijven op wat zij zelf als vervolgtraject aanbieden. Geen enkele school zal immers haar leerlingen voorbereiden op een uitstroom na één of twee leerjaren.

Het beleid heeft dus niet de eensgezindheid en de moed gevonden om een secundair onderwijs voor de 21ste eeuw op de rails te zetten. Het zal waarschijnlijk niet sterker presteren en niet rechtvaardiger worden dan in het verleden. Tenzij het beleid ingehaald wordt door het middenveld. Heel wat insiders hopen nu inderdaad dat de onderwijskoepels een stap verder zullen durven gaan. Er zijn ook op het terrein al heel wat scholen en inrichtende machten die niet op de regering hebben gewacht om zich op een meer doortastende wijze te herstructureren.

Het jammere is dat er een aantal neuzen in de andere richting zullen blijven staan.

Ides Nicaise is hoofd van de onderzoeksgroep onderwijs en levenslang leren HIVA-KU Leuven.

Deze tekst verscheen eerder in De Standaard.

HET PACTE D'EXCELLENCE GETOETST AAN HET PROGRAMMA VAN OVDS

DOOR NICO HIRTT

Op 3 maart 2007 stelde Ovds haar 10-puntenprogramma voor een grondige hervorming van de school voor. De tekst handelde over structurele, inhoudelijke, methodologische en beleidsaspecten van het onderwijs. We wezen erop dat de 10 punten onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. De gemeenschappelijke school, zijn gecentraliseerde examens en de 'school waar iedereen slaagt' kunnen niet bestaan zonder het einde van de concurrentie tussen scholen, de herziening van het curriculum, de verhoging van onderwijsbudgetten, en vooral de vermindering van de onderwijsongelijkheid in de eerste leerjaren.

Al bijna 10 jaar verspreid, ontwikkelt en bepleit Ovds dat programma. Het vormt onze rode draad. Nu in Franstalig België het werk aan het zogenaamde 'Pacte pour un enseignement d'excellence' in een laatste fase komt lijkt het ons nuttig onze standpunten eens te toetsen aan die van de stuurgroep van het Pacte.

De evolutie in Franstalig België is tekenend voor internationale tendensen in het onderwijs. In De Democratische School van december 2016 gaven we al een kleine introductie op het Pacte, en op de analyse die Ovds op dat moment maakte. Nu het Pacte in haar derde een laatste fase is aanbeland, delen we graag onze visie opnieuw met onze Nederlandstalige lezers. Je kan de analyse als een oefening zien in het werken met ons programma. We zullen die oefening uiteraard ook maken met de modernisering van het Vlaams onderwijs, eens die concreter is.

1

Een gemeenschappelijke basisvorming van 5 tot 15 jaar

Ovds

Het belangrijkste idee van de gemeenschappelijke school is een vaste structuur en een gemeenschappelijk schoolprogramma van 10 jaar. We beseffen dat zo'n hervorming niet los gezien kan worden van de andere voorstellen van Ovds. We schreven al in 2007 dat het onmogelijk is de selectie aan het begin van het secundair onderwijs van de ene dag op de andere af te schaffen: momenteel zijn de niveauverschillen tussen leerlingen aan het eind van het basisonderwijs te groot. Daarom is het volgende nodig:

- De hervorming moet geleidelijk aan gebeuren over een periode van 10 jaar, en steeds bijgestuurd worden om problemen als schooluitval en onderwijsongelijkheid aan te pakken.
- Een strikte scheiding tussen de school waar de basisvorming plaatsvindt en het hoger secundair onderwijs, waar de specialistische opleiding altijd grote verschillen tussen scholen met

Pacte

De stuurgroep van het Pacte wil de gemeenschappelijke stam onmiddellijk met een jaar uitbreiden, en uiteindelijk bij een basisvorming van 10 jaar uitkomen als volgende voorwaarden vervuld zijn:

- Een echte mix van leerlingen (sociaal, cultureel en wat studieachtergrond betreft) in de scholen en de klassen.
- Een geheel van steunmaatregelen, begeleiding en remediëring in de hele schoolcarrière' (...) zo dat het zittenblijven beperkt wordt

Daarbij stelt de stuurgroep dat "de herziene en versterkte gemeenschappelijke stam ideaal gezien tot stand moet komen in scholen die niet bepaald worden door het vervolgtraject. Dat houdt in dat je een autonome school maakt voor de eerste drie jaar van het nieuwe secundair onderwijs, minstens daar waar je nieuwe klassen of scholen voorziet."

Analyse

We steunen de stuurgroep in de ambitie om de gemeenschappelijke stam te verlengen. Maar we denken ook dat de voorwaarden waarover de tekst spreekt vandaag niet te vervullen zijn. Zoals de zaken er nu voorstaan zal er geen mix van leerlingen zijn (zie ook punten 3 en 4), de ondersteuning zal onvoldoende zijn (zie punt 5), en de scheiding tussen gemeenschappelijke stam en hoger secundair onderwijs wordt nergens aangepakt. In deze omstandigheden zal de gemeenschappelijke stam op een sterke weerstand botsen (niet geheel onterecht) bij leraren in het lager secundair. Dat wordt dan waarschijnlijk een nieuwe mislukking die de zaak van de gemeenschappelijke basisvorming, een echte democratisering van het onderwijs, alleen maar zal bemoeilijken.

2

Een algemene en polytechnische vorming **Ovds**

Wij willen dat iedereen de basisvaardigheden en kennis bereikt (wiskunde, lezen, vreemde talen), dat iedereen een sterke culturele basis heeft (geschiedenis, aardrijkskunde, wetenschap, literatuur, kunst, filosofie, ...), dat iedereen een theoretische en praktische kennis van technologie en van de productiemiddelen heeft, en van het dagelijkse leven (ICT, gezondheid, elektriciteit, landbouw, industrie, ...).

Wij zien het algemeen en polytechnisch onderwijs als een politiek emancipatieproject 'om de mens voort te brengen die strijdt voor een samenleving waarin vrijheid, rechtvaardigheid, broederschap en niet-vervreemde arbeid de grondslag vormt, een samenleving waarin de mens niet langer door de mens wordt uitgebuit' (Freinet).

Deze gemeenschappelijke stam moet de kern van het onderwijs zijn tot op de leeftijd van 15 jaar. Nadien kan de leerling verder in een gespecialiseerde vorm van hoger secundair onderwijs brengen.

Pacte

De stuurgroep van het pact somt 'zeven leerdoemenen' op, die samen de gemeenschappelijke stam vormen: 'humane en sociale wetenschappen, filosofie en burgerschap om de competenties te ontwikkelen waarmee je op efficiënte, constructieve en flexibele manier aan het sociaal en professioneel leven kan deelnemen, in een samenleving die meer en meer divers is, om ze indien nodig te veranderen, en om eventuele conflicten op te lossen.'

De stuurgroep voegt daar ook 'manuele, technische en technologische competenties' aan toe, die bestaan uit 'concrete handelingsactiviteiten die, binnen een reëel perspectief, progressief technische en technologische kennis formaliseert (...) op een voor de leerlingen motiverende manier, waarbij concreet werk gevaloriseerd wordt. Technologische competentie vereist ook een inzicht in de veranderingen die technologie met zich meebrengt, inbegrepen sociale veranderingen en milieuvraagstukken'.

Maar op andere plaatsen in de tekst wordt deze polytechnische vorming enkel voorgesteld als 'de leerlingen in contact brengen met een grote diversiteit aan velden en domeinen, die de keuze aan een vervoltraject meer volwassen en geïnformeerd moet maken'.

De 7 domeinen omvatten eveneens 'ondernemingszin' en 'leren leren'.

Analyse

Dit is een van de punten waarbij de standpunten van de stuurgroep een duidelijke politieke breuklijn vertonen. We zien enerzijds echte progressieve aspecten over de basisvorming en de noodzaak om daar een sterke polytechnische component aan toe te voegen. Anderzijds voel je de roep van het patronaat om het onderwijs aan te passen aan haar behoefte aan gekwalificeerde en/of flexibele werkrachten.

3***Toewijzing van de leerlingen aan de scholen*****Ovds**

- De organisatie van ons onderwijs als een vrije markt is de voornaamste oorzaak van sociale segregatie. Die segregatie is op zijn beurt dan weer een van de grootste oorzaken van ongelijke toegang tot kennis en in de schoolse loopbaan.
- Ovds stelt voor de segregatie van deze onderwijsmarkt te verminderen, door aan elk kind (of eerder aan de ouders), vanaf het begin van de schoolcarrière, een school aan te bieden in functie van de woonplaats en de sociale mix.
- Ouders zouden vrij zijn het voorstel te accepteren of te weigeren, maar we gaan ervan uit dat de meerderheid zou kiezen voor de verzekerde plaats in een nabije school met een gezonde sociale mix, eerder dan zich op een onzekere markt te wagen.
- Het systeem zou beginnen aan het begin van de leerplicht, en doorlopen tot aan het eind van de gemeenschappelijke stam.

Pacte

- De stuurgroep stelt voor:
 - Een evaluatie van het inschrijvingsbeleid
 - De oprichting van lokale overlegplatforms (LOP, naar Vlaams model) om een op lokaal vlak een sociale mix tot stand te brengen
 - Een socio-economische index waarin elke leerling een eigen waarde heeft, eerder dan een waarde op basis van de woonplaats

Analyse

We steunen het idee van een individuele socio-economische index (onmisbaar bij de realisatie van ons programma), maar denken dat de andere maatregelen tekort schieten. De LOP hebben niet kunnen voorkomen dat het Vlaams onderwijs de afgelopen 10 jaar nog verder gesegregeerd is geraakt, en nog ongelijker is dat het onderwijs in Franstalig België. Het is duidelijk dat rekenen op de goede wil van de lokale besturen en de schoolbesturen niet werkt: we moeten inschrijvingsregels opleggen, anders wordt de druk van de onderwijsmarkt te groot.

4

Fusie van de onderwijsnetten

Ovds

Het bestaan van onderwijsnetten is typisch aan het Belgisch onderwijs: het draagt bij tot concurrentie op de onderwijsmarkt, zorgt voor incoherente schoolcarrières, is bron van verspilling, staat een effectieve begeleiding van de leerling in de weg en ook een planmatig antwoord op de schommelingen in de instroom.

Wij zijn dus voorstander van de fusie van alle huidige netten en koepels in een publiek net van gratis scholen die een grote autonomie hebben wat methodes betreft in het bereiken van centraal vastgelegde doelstellingen.

Dat betekent dat de 'vrije' scholen hun confessioneel karakter laten vallen, in ruil voor een financiering op het niveau van het officieel onderwijs.

Pacte

De stuurgroep wijdt bijna 50 van de 120 pagina's aan een manier om het voortbestaan van de koepels en netten te verzoenen met een systeem van gecentraliseerde leiding, autonomie van de school en meer beleidsvoerend vermogen voor de directies.

Er is sprake van 'lokale directies', en 'vertegenwoordigers met resultaatsverbintenissen', die de link tussen overheid (administratie, minister) en de scholen moeten vormen.

De stuurgroep zegt te willen 'opkomen tegen de tendens van overdreven standaardisering. Scholen verschillen sterk in grootte, traditie, onderwijsnet, omgeving, socio-economische achtergrond van de leerlingen, en wat betreft de problemen waar ze mee geconfronteerd worden'.

Analyse

We zien de lokale directies als een voorzichtige stap om de macht van koepels en netten te verminderen. Maar die houden wel hun controle over de leerplannen, de benoeming van directeurs, de opening of sluiting van scholen, ... Daar komt bij dat meer autonomie geven aan de scholen en directies, in de context van de extreem concurrentiële schoolmarkt van vandaag, de competitie tussen scholen nog verder zal aanwakkeren, in plaats van dynamische pedagogie te voeden. Wat het bevorderen van de onderwijsdiversiteit betreft ('opkomen tegen standaardisering'), in een context van sterke schoolse en academische segregatie kan dat de ongelijkheid nog uitdiepen in plaats van te verkleinen.

5

Voldoende omkadering om tegen schooluitval te strijden

Ovds

Wij willen het aantal leerlingen beperken tot 15 per klas gedurende de eerste 3 of 4 jaar onderwijs. Diverse studies tonen aan dat dat essentieel is om direct een positieve verhouding tussen het kind en de school, de kennis en het studeren tot stand te brengen. Het is de voorwaarde voor leraren om de leerlingen individueel te kunnen volgen in hun ontwikkeling en de problemen die daarbij opduiken.

Daarbij moeten we ook een voldoende kwalitatieve omkadering hebben om het kind in de rest van zijn schoolcarrière individueel te blijven opvolgen en begeleiden.

Pacte

In het hoofdstuk over de strijd tegen mislukking op school komt de vraag naar omkadering nergens aan bod. De stuurgroep vraagt een

Analyse

We delen de bezorgdheid van de stuurgroep om het zittenblijven, dat gevoelig moet verminderen in ons onderwijs. Maar we zijn van mening dat zonder voldoende middelen, die strijd op een nederlaag zal uitdraaien. Erger nog, het kan leiden tot een minder ambitieus onderwijs, waarvan de kinderen uit de lagere klasse, die enkel de school hebben om zich te laten onderwijzen, het slachtoffer zullen zijn.

6

Een brede school Ovds

De school moet de belangrijkste plaats zijn in het leven van de kinderen, waar maaltijden klaar-gemaakt en gegeten worden, een plek voor spel, filmavonden of andere culturele, sportieve of technische activiteiten. Sommige van die activiteiten kunnen 's avonds, tijdens het weekend of de vakanties plaatsvinden. Daar oefenen we burgerschap: onderricht en onderwijs zijn diep verbonden met het sociale leven en de arbeidspraktijk. We ontwikkelen er samenwerkingsvaardigheden, solidariteit, creativiteit, liefde voor wetenschap, techniek, kunst, sport, de natuur, ...

De school opent zich voor andere vormen van leren: socio-culturele verenigingen, jeugdbeweging, sportclub, buurtfeesten, ...

Pacte

We vinden in de aanbevelingen van de stuur-groep enkele ideeën die aansluiten bij onze voorstellen, zoals het verlengen van de school-dag om het huiswerk te organiseren, en 'buiten-schoole' activiteiten', alsook een 'cultureel en artistiek leertraject'. Maar de stuurgroep stelt ook dat 'de implementatie daarvan onderwerp moet zijn van een grondige haalbaarheidsstu-die', omdat ze weet dat er geen middelen, dus geen omkadering voor zal zijn.

De stuurgroep weigert ook aan de duur van de zomervakantie te raken en voorziet niet dat de instellingen tijdens het weekend, op woensdag-namiddag of tijdens de vakanties open zou zijn.

Analyse

We zijn hier ver verwijderd van ons ambitieus programma . Zonder middelen zal de brede school lang op zich laten wachten, omdat de ouders van de midden- en hogere klassen lie-ver zelf hun kinderen nuttig bezighouden na schooltijd.

(7) Een evenwicht vinden in de pedagogische praktijk
(8) Strikte, begrijpelijke en samenhangende programma's

Ovds

Ovds steunt en moedigt aan dat de pedagogische praktijk zinvol is en tot kennisopbouw leidt. Maar we geloven niet dat je pedagogische praktijken kan opleggen, en willen geen uniformering van leermethoden.

We verwerpen het competentiegericht leren, die kennis herleidt tot zijn instrumentele dimensie. We zijn met name beducht voor het gevaar van een geïndividualiseerd leren onder het mom van de 'digitale revolutie'. De 'flipped classroom' (thuis studeren en op school de competenties inoefenen), de leerling die helemaal zelfstandig leert van achter zijn tablet ... Dat is nu net de pedagogie die wij helemaal niet voorstaan.

Pacte

Zonder dat het expliciet gezegd wordt kan je 'tussen de lijnen' lezen dat de stuurgroep afstand neemt van het competentiegericht leren, of het op zijn minst wil corrigeren: 'De vakkennis en culturele kennis een opnieuw valoriseren, omwille van hun intrinsiek emancipatorisch karakter, en als grondslag van het gedeeld burgerschap; zodat kennis niet herleid wordt tot de status van middel in dienst van te verwerven competenties'.

Elders wijst de stuurgroep uitgebreid op de 'digitale revolutie' op school en op de nieuwe invulling van het onderwijzen, dat niet meer rond kennisoverdracht gaat maar om 'organiseren en begeleiden van het leerproces, meestal in groep, met het oog op het permanent verwerven van competenties'.

Analyse

De standpunten van de stuurgroep over het belang van kennis liggen vrij dicht bij de onze. De passages over de 'digitale revolutie' lijken ons te veel belang te krijgen, maar de tekst getuigt van een zekere kritische zin, ver van de 'tablet-mania' die bij sommigen opgeld maakt.

De passages over het individualiseren van het leren en de 'leraar-begeleider' lijken ook na eerdere versies van de tekst genuanceerd te zijn.

9

Centrale evaluatie **Ovds**

Wij zijn voorstander van regelmatige centrale toetsing. Niet om de leerlingen te beoordelen (het gaat niet om kwalificerende toetsing) of om de scholen te rangschikken, maar om het niveau, de pedagogische praktijk en het onderwijssysteem in zijn geheel te garanderen dat overal voldoende kwaliteit wordt geboden.

Pacte

De stuurgroep stelt voor het centraal examen (CEB) om te vormen tot een niet-kwalificerende externe evaluatie, en een 'Cetrificat de Tronc Commun' (certificaat basisvorming) na 9 of 10 jaar gemeenschappelijke basisvorming toe te kennen.

De stuurgroep verduidelijkt niet of het geheel, dan wel een deel van de leerstof geëvalueerd zal worden.

Analyse

Sinds we ons programma opstelden is er tussen 2004 en 2007 een centrale evaluatie ingevoerd (in Franstalig België). Dat punt uit ons programma is daardoor minder cruciaal geworden.

We zijn trouwens voorstander van het omvormen van het centraal examen naar een niet-kwalificerende proef, in het kader van de verlenging van het curriculum.

10

Herfinanciering van het onderwijs **Ovds**

Om ons project te financieren, een echte kosteloze school en ermee verbonden activiteiten, moet er beslist meer financiële middelen vrijgemaakt worden, met name tijdens de overgangperiode.

Deze herfinanciering kan enkel gebeuren door een herziening van de financieringswet, of via een herfederalisering van het onderwijs. Een eerlijker belasting op bedrijfswinsten en op de grote fortuinen is de enige mogelijke weg.

Pacte

De stuurgroep pleit voor een echt gratis onderwijs.

Analyse

De actoren in het Pacte gokken er wellicht op dat een vermindering van het aantal zittenblijvers en de verlenging van de gemeenschappelijke stam de financiële middelen zullen vrijmaken die dan kunnen gebruikt worden om de ondersteuning te verbeteren, de strijd tegen schooluitval en de open school te financieren... Een gevaarlijke gok. Want als er onvoldoende middelen tegenover staan kunnen deze maatregelen evengoed leiden tot een nog ongelijker en minder kwalitatief onderwijs, en dus naar een nog slechtere kosten-batenverhouding dan we nu al hebben. Als we voortdurend de bijkomende middelen voorzien om de hervorming te laten slagen, kunnen we echt succes boeken in de strijd tegen overzitten en de verlenging van de basisvorming, en zo binnen 10 jaar een deel van het de investeringskost terugwinnen.

Conclusies

In de onderdelen die we hier geanalyseerd hebben komen sommige doelstellingen van de stuurgroep helemaal overeen met de stellingen die Ovds al 10 jaar verdedigt. Spijtig genoeg ontbreekt er in de concrete voorbeelden vaak samenhang en ambitie. Belangrijke voorwaarden zijn niet vervuld: geen maatregelen tegen de quasi-vermarkting van de school, noch tegen de sociale segregatie die ze veroorzaakt. Geen omkadering en financiële middelen om te strijd tegen de schooluitval te voeren.

Uiteindelijk moet de regering beslissen wat ze doet met de voorstellen van de stuurgroep. Veel positieve voorstellen dreigen alsnog verloren te gaan. In de gegeven omstandigheden denken we dat de mooie ambitie enkel grote teleurstellingen zal opleveren.

APED/OVDSBELGIËINTERNATIONAALPEDAGOGIEKORTLEZEN

ZAL UITBREIDING DUAAL LEREN NAAR BSO EN TSO VROEGTIJDIGE SCHOOLUITVAL TERUGDRINGEN?

DOOR PETER DE KONING

De laatste dagen verwijst minister van Onderwijs Crevits regelmatig naar het duaal leren als voorbeeld van een project dat ondersteunend is voor onze leerlingen en dat de schooluitval zal tegengaan. Het is ons een raadsel hoe ze tot die conclusie komt.

De oorspronkelijke bedoeling van duaal leren mag dan het terugdringen van de vroegtijdige schooluitval zijn, het plan dat nu voorligt zou wel eens tot het tegenovergestelde resultaat kunnen leiden. Ten koste van onze zwakkere leerlingen.

Het hoofdopzet van dit project is om de combinatie van leren en werken zoals die bestaat in het deeltijds onderwijs uit te breiden naar voltijds BSO en TSO. Al deze trajecten samen noemen we dan “dual leren”. Het duaal leren zal een volwaardige leerweg zijn naast het voltijds secundair onderwijs waarvan de focus ligt op het behalen van competenties op de werkvloer.

Duaal leren uitbreiden

Voor BSO en TSO kan deze uitbreiding op het eerste zicht vreemd lijken, want leerlingen uit de derde graad volgen daar nu al op periodieke basis stages. Stages waarin leerlingen terechtkomen in echte werksituaties, weliswaar onder toezicht van leerkrachten in de rol van stagebegeleiders, gestuurd door de school en vanuit een pedagogische invalshoek. Om te begrijpen waarom deze benadering niet meer voldoet voor het beleid, moeten we even teruggaan naar de oorsprong van het duaal leren.

De rode draad in dit verhaal is “kwaliteit”. Dit begrip komt terug als een mantra, of je nu interviews leest met woordvoerders van het patronaat of de websites van ministers Crevits en Muyters raadpleegt. “Kwaliteit staat voorop door een goede samenwerking van onderwijs, werk en de ondernemingen,” zo luidt het daar. Het gaat daarbij niet alleen om de kwaliteit van de stage- of werkplaatsen, maar vooral om de kwaliteit van de leerlingen die altemeer werken en leren. Het is die laatste groep die beter inzetbaar moet worden.

Werkgevers kiezen leerlingen

Het project is uitgewerkt in samenwerking met het kabinet van minister van Werk Muyters, en als je de teksten leest dan wordt het al snel duidelijk wie de pen heeft

vastgehouden. De werkgevers zitten aan het stuur van dit project. De werkgevers kiezen de leerlingen met wie ze willen werken. De bedrijfsmentor op de werkplek wordt een volwaardig lid van de klasraad. (Zonder dat hij daarvoor ook maar enige kwalificatie nodig heeft, Crevits heeft hiervoor een ontwerp van decreet klaar.) Het zijn de scholen die zich moeten aanpassen aan de economische noden van de werkgevers. Het economische aspect heeft duidelijk voorrang gekregen op het pedagogische.

Het is voor mij een raadsel waarom minister Crevits beweert dat het duaal leren onze zwakste leerlingen zal behoeden voor schooluitval. Is het omdat men ook voor duaal leren een modulair kwalificatiesysteem (met deelcertificaten) wil invoeren? Dit systeem is tot nog toe geen oplossing gebleken voor de schooluitval in het deeltijds beroepsonderwijs.

Zwakke leerlingen vallen uit de boot

Duaal leren is in de eerste plaats een middel om meer inzetbare, "arbeidsrijpe" leerlingen binnen het leren-en-werken-systeem te krijgen. Op die manier ga je de zwakke leerlingen binnen dit systeem niet versterken. Integendeel, je laat ze concurreren met sterkere leerlingen uit het voltijds BSO of het TSO.

Door middel van duaal leren organiseert men extra competitie op het laagste niveau van ons waterval-systeem, het deeltijds onderwijs. Dit lijkt mij eerder een formule die de schooluitval zal doen toenemen in plaats van afnemen.

Merkwaardig is ook de intentie om de leerlingen die meedraaien in duaal leren financieel te vergoeden voor hun prestaties, "om ze beter te motiveren." Dit gebeurt nu ook in het deeltijds onderwijs (afhankelijk van de sector waarin je werkt) en bij Syntra (a rato van 300 à 500 euro per maand, afhankelijk van je leeftijd en voor 4 dagen werken per week), maar niet in het voltijds BSO of het TSO.

Betaalde en niet-betaalde leerlingen

In die laatste twee onderwijsvormen ga je dan de situatie krijgen dat sommige leerlingen wel, en andere leerlingen niet betaald worden voor hun stagewerk. Opnieuw krijg je de indruk dat men in de allerbeste neoliberale traditie de competitie wil aanwakkeren, niet alleen tussen de verschillende stagetrajecten en onderwijsvormen, maar ook tussen betaalde en niet-betaalde leerlingen. Voor alle duidelijkheid, de vergoeding zal nog voorwerp zijn van een evaluatie.

Wat voor een leerling op korte termijn een aantrekkelijk vooruitzicht is, gaan werken voor een forse zakcent, hoeft dat niet te zijn op langere termijn. Onderzoek wijst uit dat het sneller naar de arbeidsmarkt leiden van jongeren hen kwetsbaarder maakt op latere leeftijd, wanneer het gebrek aan algemene vorming een obstakel blijkt om te kunnen bijleren of omschakelen.

Proeftuinen vanaf 1 september 2016

De proeftuinen van het duaal leren gaan van start op 1 september 2016. Alhoewel de proeftuinen in principe over een periode van twee jaar lopen, wordt het project al uitgerold over heel Vlaanderen vanaf 1 september 2017. Technische en beroepsscholen zullen zich in de loop van volgend schooljaar dus moeten bezinnen over de volgende keuze: bieden we "normale" stages aan of duaal leren?

Duaal leren organisatorisch niet combineerbaar

Onze stelling is immers de volgende: ondanks de extra middelen voor het duaal leren is het praktisch gezien onmogelijk om de twee trajecten aan te bieden binnen eenzelfde school. Dit zou immers betekenen dat je voor een technische of beroepsrichting twee afdelingen inricht: een die "normale" stages aanbiedt, aan een ritme van bijvoorbeeld 4 weken les, 3 weken stage; en een die duaal leren aanbiedt, dit wil zeggen 3 dagen per week werken, 2 dagen per week leren.

Twee afdelingen met andere leraren, andere coördinatoren, andere stagebegeleiders, andere stageplaatsen, want die twee trajecten zijn voor geen enkele van deze functies organisatorisch combineerbaar.

Dit betekent ook dat het onmogelijk zal zijn om binnen dezelfde school om te schakelen van duaal leren naar een stagesysteem. Kies je als school voor duaal leren, en heb je leerlingen die het binnen dit systeem niet goed doen, dan verplicht je ze de facto om een andere school te zoeken.

Dit is de reden waarom de VLOR (de Vlaamse Onderwijsraad) in haar advies benadrukt dat scholen die duaal leren aanbieden, ook het "normale" stagetraject moeten behouden om leerlingen een terugvalmogelijkheid te bieden. Heeft iemand binnen de VLOR al eens een stagetraject op poten gezet en opgevolgd? Weet die iemand wat daar allemaal bij komt kijken? We zullen zien.

OVDS is zeker niet tegen stages, werkpleklernen of het combineren van leren en werken. Integendeel. Voor ons is er geen theorie zonder praktijk, geen algemene vorming zonder de toepassing ervan. In ons onderwijsconcept doen alle leerlingen stages, ook zij die doorstromen naar het hoger onderwijs. Als geen ander pedagogisch middel ondersteunt de stage ons motto: de wereld begrijpen om hem te veranderen.

Maar werkstages blijven een pedagogisch gegeven. Het is dus essentieel dat scholen de volledige controle over de stages behouden en die vanuit een pedagogische invalshoek blijven benaderen. Daarbij om welke reden dan ook een competitie organiseren tussen stagetrajecten, onderwijsvormen en leerlingen is voor ons compleet uitgesloten.

Kwaliteitsvolle stageplaatsen

Maar daarnaast vinden wij ook dat iedere leerling in het secundair recht heeft op goede, kwaliteitsvolle stageplaatsen. En dat lijkt ons net een van de problemen van het duaal leren: aangezien de werkgevers het laatste woord krijgen bij de aanwerving van leerlingen, dreigt een belangrijk deel van de leerlingen uitgesloten te zullen worden van geschikte stage- of werkplaatsen.

Daar is nu al immers een tekort aan in het deeltijds onderwijs (en niet alleen daar). Het uitbreiden van het aantal stageplaatsen in de non-profit-sector is een mogelijke piste. Het ondersteunen van ondernemingen bij het opzetten van kwaliteitsvolle stageplaatsen is dat eveneens.

Het debat rond een nieuw inschrijvingsdecreet

Levert de dubbele contingentering een bijdrage in de strijd tegen de segregatie?

Auteur: Tino Delabie

Binnen de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement wordt een nieuw inschrijvingsdecreet voorbereid. Centraal in het debat staat de afweging tussen vrije schoolkeuze en het tegengaan van segregatie. Onder de drie vorige onderwijsministers (Vanderpoorten, Vandembroucke, Smet) werden stappen gezet in de richting van een zekere regularisering van het inschrijvingsbeleid om tot een betere sociale mix in de scholen te komen. Het regeerakkoord van deze Vlaamse regering stelt, onder het mom van de vereenvoudiging van het inschrijvingsbeleid, dat er moet ingezet worden op een maximale keuzevrijheid van de ouders. De voorstanders van een elitair onderwijs, met de N-VA op kop, laten niets onverlet om de klok terug te draaien. Zo lanceerde het Antwerps schepencollege van burgemeester De Wever op 3 juni een regelrechte aanval op de dubbele contingentering, een mechanisme dat werd ingevoerd om tot een betere sociale mix in de scholen te komen.

Wat betekent dubbele contingentering?

Dubbele contingentering betekent dat er bij de inschrijvingen wordt gewerkt met twee contingenten: (kansarme) "indicatorleerlingen" en (kansrijke) "niet-indicatorleerlingen". Indicatorleerlingen zijn leerlingen waarvan de moeder geen diploma heeft van het secundair onderwijs of waarvan het gezin een schooltoelage ontvangt.

Om te illustreren hoe de dubbele contingentering werkt, nemen we een (reëel) voorbeeld van een school in de wijk "Brugse Poort" in Gent. De cijfers komen uit een rapport van het LOP Gent Basisonderwijs. (1) In Gent berekent het LOP per deelgebied de verhouding indicatorleerlingen/niet-indicatorleerlingeneen. Een school waarvan de schoolsamenstelling sterk afwijkt van dit gemiddelde moet er naar streven om ofwel relatief méér indicatorleerlingen ofwel relatief méér niet-indicatorleerlingen in te schrijven.

Onze voorbeeldschool in de "Brugse Poort" telt nu te weinig niet-indicatorleerlingen in vergelijking met het gemiddelde van het deelgebied waarin ze is gelegen. Er is plaats voor 25 instappertjes (peuters). De nagestreefde verhouding is 12 indicatorleerlingen (IND) en 13 niet-indicatorleerlingen (niet-IND). Tijdens de eerste aanmeldingsperiode, voorbehouden voor de voorrangsgroepen (broers en zusjes van leerlingen die reeds in de school les volgen en kinderen van personeelsleden van de school), worden er 11 IND en 5 niet-IND ingeschreven. Er blijven dan nog 9 vrije plaatsen over: 1 IND en 8 niet-IND.

Tijdens de tweede aanmeldingsperiode (voor de leerlingen die niet tot een voorrangsgroep behoren) melden zich 17 IND en 12 niet-IND. In beide contingenten worden alle vrije plaatsen dus toegekend: 1 IND en 8 NIET-IND.

Dit voorbeeld illustreert hoe de dubbele contingentering bijdraagt tot een betere sociale mix. In deze school kregen 4 van de 8 niet-IND hun plaats dankzij de voorrang voor niet-IND. Zonder de dubbele contingentering was de verhouding, puur op basis van het afstandscriterium, uitgekomen op 5 IND en 4 niet-IND.

Voorrang voor niet-IND krijgen we uiteraard vooral in vestigingsplaatsen met een grote toestroom van IND, zoals in ons voorbeeld al duidelijk is uit de voorrang voor broers en zussen. Omgekeerd krijgen we vooral voorrang voor IND in scholen met een grotere toestroom van niet-IND-kinderen.

De dubbele contingentering draagt niet in elke school bij tot een betere sociale mix. Veronderstel dat zich in onze voorbeeldschool tijdens de tweede aanmeldingsperiode 15 IND en slechts 3 niet-IND hadden aangemeld. Dan zouden die 3 NIET-IND een plaats gekregen hebben en zouden de 6 overige vrije plaatsen zijn toegekend aan de 6 IND (van de 15 IND) die volgens het afstandscriterium best geplaatst werden. Het eindresultaat zou geweest zijn: 17 IND en 8 niet-IND.

Volgens de cijfers van het LOP Gent Basisonderwijs was dit jaar in 9 vestigingsplaatsen het aantal aangemelde niet-IND-kinderen onvoldoende om de nagestreefde verdeling te kunnen realiseren. In 6 vestigingsplaatsen bleef de verdeling onevenredig door een tekort aan aangemelde IND-kinderen.

Rapport LOP Gent basisonderwijs: betere sociale mix dank zij de dubbele contingentering

In het rapport van het LOP Gent Basisonderwijs (8 mei 2016) wordt een gedetailleerde analyse gemaakt van het effect van de dubbele contingentering. We citeren hier enkel de conclusies.

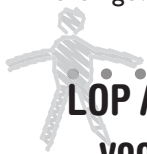

“De analyse van hoe de dubbele contingentering (DC) de toewijzing van vrije plaatsen aan aangemelde instappertjes in het Gentse basisonderwijs (geboortjaar 2014 – aanmeldingen februari 2016) precies beïnvloedt, reveleert eerder beperkte directe effecten. Amper 7% van de toekenningen en 12% van de weigeringen kunnen aan de werking van de dubbele contingentering toegeschreven worden. In ruim de helft van de gevallen wonen de kinderen die via de DC een toekenning kregen nauwelijks 500 m verder van de school dan de kinderen die voor hen moesten wijken.

Toch leiden deze beperkte directe effecten op microniveau tot een betekenisvolle stap vooruit in de schoolse desegregatie. Vooraf ingeschreven voorrangskinderen en via CAR (centraal aanmeldingsregister) aangemelde instappertjes samen zou nu al 64% van de Gentse instappertjes van geboortjaar 2014 terecht komen in een (vestigingsplaats van een) school die qua sociale mix op of dicht bij de nagestreefde norm uitkomt. Dat is opnieuw beduidend meer dan de 51% die eerdere analyses voor de geboortejaren 2011 en 2012 aangeven. En flink meer dan de 46% op de referentiedatum van 01/02/2012. We krijgen dus relatief grote baten op mesoniveau tegen eerder beperkte directe kosten op microniveau. Een vergelijking van de 40 vestigingsplaatsen waar directe effecten van de DC genoteerd werden met de 55 waar dat niet het geval was, leert dat wanneer we alleen op het toeval zouden vertrouwen, de resultaten inzake sociale mix heel wat minder zouden zijn.

Indirecte DC-effecten kunnen een verklaring bieden voor de vaststelling dat beperkte directe DC-effecten toch nog gepaard gaan met relatief grote verschuivingen richting meer sociale mix. Het is aannemelijk dat ouders zich bij het aanvinken van scholen laten leiden door informatie over de vrije plaatsen en geneigd zijn niet aan te melden voor een school met maar weinig plaatsen meer voor hun categorie, in het bijzonder als ze eerder ver van die school af wonen.

Deze resultaten pleiten voor het behoud van het instrument van de dubbele contingentering als meer sociale mix een streefdoel blijft. Al moet meteen gezegd dat de analyses ook bevestigen dat de dubbele contingentering enkel werkt als in een aanzienlijk deel van de scholen kinderen geweigerd moeten worden”.

LOP Antwerpen basisonderwijs: voorzichtig positieve cijfers

Ook het Antwerps LOP Basisonderwijs deed onderzoek. Hierover bericht Tom Cochez op de website Apache. (2). We citeren uit dit artikel.

“Ook Antwerpen kan gelijkaardige, voorzichtig positieve cijfers voorleggen. Daar wordt geopteerd voor deelgebieden die een cirkel van 800 meter rond de school beslaan. Scholen waarvan de verhouding indicator / niet-indicatorleerlingen meer dan 10 procent verschilt van

de verhouding in de buurt, moeten hun inschrijvingsbeleid daarop afstemmen door voorrang te geven aan hetzij indicatorleerlingen hetzij niet-indicatorleerlingen om zo toe te groeien naar de gemiddelde ‘bandbreedte’ van de buurt.

Voor het laatste instapjaar stelt Antwerpen vast dat 40 kleuterafdelingen en 44 afdelingen lagere onderwijs die een jaar eerder al binnen de gewenste bandbreedte vielen dat ook blijven. Daarnaast zijn er elf kleuter- en elf lagere schoolafdelingen die een jaar eerder buiten de bandbreedte vielen en nu binnen de gewenste bandbreedte passen. Tenslotte zijn er 88 kleuter- en 84 lagere afdelingen die buiten de bandbreedte zaten en daar nog steeds zitten. Enkele scholen deden het “slechter” door buiten de gewenste bandbreedte te vallen maar dat heeft volgens het Antwerps LOP te maken met het specifieke publiek dat wordt aangetrokken door Joodse scholen of door schooltjes in een snel wijzigende buurt.

Het laat de onderzoekers toe te concluderen dat de wijzigingen niet voor elke school even sterk zijn maar dat er voor een meerderheid van de scholen wel degelijk een impact is in de vooropgestelde richting.”

Het rapport van het Steunpunt Studietoelagen en Scholloopbanen

In september 2015 publiceerde het Steunpunt Studietoelagen en Scholloopbanen (SSL) het rapport “Overheidsbeleid en schoolse segregatie” (3). Het Steunpunt SSL is een samenwerkingsverband van KU Leuven, UGent, VUB, Lessius Hogeschool en HUB. Het rapport bevat o.a. een empirisch luik over het effect van de dubbele contingentering in het bijzonder. We beperken ons hier tot de eindconclusie: “Sinds de invoering van dubbele contingentering (vanaf het schooljaar 2013-2014) is de segregatie in het Nederlandstalige onderwijs dan ook gedaald, en dat voor het eerst in meer dan 10 jaar. Indien het beleid langer in voege blijft, kan een groter effect verwacht worden, al blijft ook dit beperkt door de afweging met de andere objectieven van het inschrijvingsbeleid (in het bijzonder de vrije schoolkeuze).”

De chantage van het Antwerps schepencollege

Op 3 juni 2016 keurde het Antwerpse schepencollege de ontwikkeling van een on-line-aanmeldingssysteem voor het eerste jaar van het secundair onderwijs goed. In de persmededeling luidt het: “Het LOP secundair onderwijs vroeg recent of de stad het online ‘Meldjeaan’-systeem (dat nu bestaat voor het basisonderwijs, nvdr) ook wil ontwikkelen voor het eerste jaar van het secundair onderwijs. Vrijdag 3 juni besliste het college om in

te gaan op die vraag en gaf opdracht aan de stedelijke diensten een 'Meldjean'-systeem voor secundair onderwijs te ontwikkelen. Met het systeem willen de stad en het LOP lange wachtrijen en schoolkamperen zoals bij de laatste inschrijvingen in het secundair onderwijs (die startten op 5 maart 2016) vermijden".

Het Antwerps schepencollege voegt er in één adem aan toe dat de dubbele contingentering bij het inschrijvingsbeleid moet verdwijnen. "Het college heeft wel in een brief aan minister Crevits uitdrukkelijk aangegeven dat de stad het systeem van dubbele contingentering niet wenst toe te passen voor dit centrale aanmeldingsregister. Recent onderzoek heeft aangetoond dat dubbele contingentering geen positieve bijdrage levert in de strijd tegen segregatie in scholen. Maar het systeem heeft wel ongewenste neveneffecten en leidt tot veel onbegrip bij ouders. Het college vraagt dan ook aan het Vlaamse bestuursniveau dat de dubbele contingentering in het nieuwe Inschrijvingsdecreet, waaraan op dit moment volop wordt gewerkt, niet meer verplicht wordt". (Persmededeling schepencollege, 7 juni 2016)

Hiermee treedt het schepencollege zijn bevoegdheden te buiten. Normaal beslist de algemene vergadering van het Lokaal Overleg Platform (LOP), waar o.a. alle directeurs van de scholen zetelen, over de modaliteiten van het inschrijvingsbeleid, binnen de regelgeving van de Vlaamse overheid. Het Antwerps schepencollege weet dat het LOP de financiële en logistieke hulp van de Stad nodig heeft om een on-line-aanmeldingssysteem op te zetten. Als voorafgaandelijke voorwaarde stellen dat de dubbele contingentering niet mag toegepast worden, komt neer op machtsmisbruik en chantage tav het LOP.

Het feit dat het Antwerps college bovendien bij de Vlaamse regering aandringt om in het nieuwe inschrijvingsdecreet de dubbele contingentering niet meer verplicht te maken, wijst er op dat de N-VA vanuit het Antwerps stadhuis druk uitoefent om komaf te maken met de stappen naar desegregatie die in het inschrijvingsbeleid zijn gezet.

Het argument dat de dubbele contingentering "geen positieve bijdrage levert in de strijd tegen segregatie in de scholen" wordt tegengesproken door de empirische studies van het Steunpunt Studie- en Schoolloopbanen, van het LOP Gent Basisonderwijs en van het LOP Antwerpen Basisonderwijs die we hoger citeerden. Met welk recent onderzoek kan het Antwerps schepencollege uitpakken om zijn aanval tegen de dubbele contingentering te staven?

Standpunt van Ovds

Ovds (Oproep voor een democratische school) is voorstander van een sociale mix in alle scholen, zowel vanuit een democratisch of burgerschapsperspectief (leerlingen worden pas voorbereid om goed te kunnen functioneren in een diverse samenleving als de school een afspiegeling vormt van de samenleving) als vanuit

pedagogische motieven (de positieve groepseffecten op de leerprestaties van kansarmere leerlingen).

Wij ondersteunen de progressieve stappen in het inschrijvingsbeleid sinds 2002, in het bijzonder de dubbele contingentering die expliciet als doel heeft de sociale segregatie te verminderen. Wij waarderen ook initiatieven als "School-in-zicht" of andere "School in je buurt acties" die groepen van kansrijke ouders in contact brengen met arme concentratiescholen in hun buurt en hen overtuigen hun kinderen daar in te schrijven.

Maar wij zijn ons ook bewust van de limieten van een inschrijvingsbeleid waar de (grondwettelijk gewaarborgde) vrije schoolkeuze blijft primeren en de facto de strijd tegen sociale segregatie belemmert.

Daarom pleit Ovds voor een meer pro-actief beleid waarbij de overheid (via het LOP) in eerste instantie aan elke (nieuwe) leerling een school voorstelt die voldoet aan twee criteria: gemakkelijk bereikbaar (dus rekening houden met het afstandscriterium of met de beschikbaarheid van openbaar vervoer) en sociaal gemengd. Als ouders deze dubbele garantie krijgen, zullen zij in grote meerderheid het voorstel aanvaarden. Ouders die niet akkoord gaan, zouden alsnog de vrijheid hebben om zelf op zoek te gaan naar een school van hun keuze, maar op eigen risico wat betreft de beschikbaarheid van vrije plaatsen.

Nico Hirtt, verantwoordelijke van de studiedienst van Ovds, heeft recent op basis van reële leerlingenaantallen voor Brussel computersimulaties uitgevoerd in deze voorgestelde richting. Wanneer het aantal plaatsen in het eerste leerjaar van het lager onderwijs gelijk is aan het aantal leerlingen, vermeerderd met een reserve van 5 procent, en als men abstractie maakt van het onderscheid tussen de netten, dan is het theoretisch mogelijk de leerlingen zodanig te verdelen over de scholen dat er twee spectaculaire resultaten optreden. De gemiddelde afstand van de woonplaats naar de school kan gehalveerd worden (van 1,6 km naar 0,8 km), geen enkele leerling zou zich verder dan 3,5 km moeten verplaatsen en het aantal leerlingen dat zich verder dan 2,5 km moet verplaatsen zou gedeceimeerd worden (250 leerlingen in plaats van 2300). Nog belangrijker is dat de arme concentratiescholen quasi zouden verdwijnen en dat er slechts een handvol rijke concentratiescholen zouden overblijven. We hopen hierover in het najaar van 2016 een gedetailleerde studie te kunnen voorstellen en argumenten aan te brengen voor meer gedurfde maatregelen in het inschrijvingsbeleid in het Vlaams (en Frans-talig) om tot een sociale mix in alle scholen te komen.

1) Lop Gent Basisonderwijs, *Op weg naar meer sociale mix in het Gentse basisonderwijs: een (micro-) kosten-batenanalyse*, 8 mei 2016

2) Tom Cochez, "Betere sociale mix in Gents en Antwerps basisonderwijs", <https://www.apache.be/2016/05/12/betere-sociale-ix-in-gents-en-antwerps-basisonderwijs/> 12 mei 2016

3) Thomas Wouters en Steven Groenez, *Steunpunt Studie- en Schoolloopbanen, "Overheidsbeleid en schoolse segregatie"*, september 2015.

Vormingsdag voor leden Ovds

Leer de standpunten van Ovds verdedigen in debatten en discussies. Ontdek de standpunten van onze vrienden en tegenstanders.

Op deze vormingsdag analyseren we concrete teksten, en gaan we dieper in op de modernisering van het secundair onderwijs.

De vormingsdag is open voor alle leden van Ovds. Je kan ook ter plaatse lid worden, of je lidmaatschap vernieuwen.

Welkom op

25 juni van 10 u. tot 15 u.

in de lokalen van Geneeskunde voor de Derde Wereld,

Haachtsesteenweg 53, 1210 Brussel

(op wandelafstand van station Brussel-Noord).

Inschrijven verplicht: stuur een mailtje naar

ovds@democratischeshoel.org.

